Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer dr. E.E.W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum *8 juli 2025*
betreft *Vragen brief inzet op borgen en versterken van vrijheid, veiligheid en vertrouwen in de wetenschap*
ons kenmerk *177566*

Geachte heer Bruins,

De leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 30 mei 2025 over de inzet op borgen en versterken van de vrijheid, veiligheid en vertrouwen in de wetenschap[1] en de daarbij horende bijlagen. De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA** en **JA21** hebben naar aanleiding daarvan een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de **D66**-fractie sluiten zich bij de vragen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA-fractie aan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA
U meldt in uw brief dat u samen met Europese collega's in overleg bent om de academische vrijheid beter te verankeren in EU-wetgeving. De fractieleden van **GroenLinks-PvdA** vragen of u de Kamer kunt informeren over de laatste stand van zaken van dit onderzoek en inzicht te geven in de vervolgstappen en de concrete doelstellingen.

Deze leden vinden uw antwoorden als reactie op de motie-Roovers,[2] waarin gevraagd wordt actief in gesprek te gaan over hoe de academische vrijheid gewaarborgd en ondersteund kan worden, nogal beperkt. U zegt "*van de Universiteiten van Nederland (UNL) geen signalen ontvangen*" te hebben dat "*de voorwaarden van financiering voor Nederlandse instellingen*" in het geding is.[3] Dit antwoord schiet wat betreft de fractieleden van GroenLinks-PvdA op twee fronten tekort.

Ten eerste zijn deze leden van mening dat de bedreiging van de academische vrijheid niet slechts gaat over mogelijke opschorting van financiering. Gerichte uitvraag op politiek sensitieve thema's tijdens een lopend onderzoek kan ook, en met recht, als intimidatie worden opgevat, aldus de fractieleden van GroenLinks-PvdA. Zij vragen u te reageren op de signalen van intimidatie en beïnvloeding waar wetenschappers in Nederland wél degelijk melding van hebben gemaakt, naar aanleiding

[1] *Kamerstukken I* 2024/25, 31.288 / 36.600 VIII, Q
[2] *Kamerstukken I* 2024/25, 36.600 VIII, P
[3] *Kamerstukken I* 2024/25, 31.288 / 36.600 VIII, Q, p. 5.

van ontwikkelingen in de Verenigde Staten. Welke mogelijkheden ziet u om de Nederlandse wetenschap te vrijwaren van politieke intimidatie?

Verder vragen genoemde leden hoe u het gegeven beoordeelt dat de academische vrijheid in Nederland achteruitgaat, zoals blijkt uit internationaal vergelijkend onderzoek van de Academic Freedom Monitor.[4] Dit onderzoek stelt dat Nederland inmiddels, vergeleken met andere EU-lidstaten, een onder gemiddeld niveau van academische vrijheid kent. Ziet u het als uw taak om de vrijheid van de Nederlandse wetenschap beter juridisch te waarborgen? Zo ja, aan welke mogelijkheden denkt u? Zo nee, op basis van welke argumenten ziet u dat niet als uw taak?

Ten tweede lezen de fractieleden van GroenLinks-PvdA in uw antwoord niet terug dat u een actieve rol heeft in het gesprek met Universiteiten in Nederland (UNL), zoals gevraagd in de motie, noch dat u universiteiten en andere onderwijsinstellingen in Nederland actief ondersteuning geeft in hun acties om de academische vrijheid te waarborgen. Deze leden willen nogmaals het belang benadrukken dat als u zegt pal te staan voor de academische vrijheid, u deze ook actief moet beschermen en versterken, door met de betrokken organisaties in overleg te gaan over wat hiervoor nodig is. Zij vragen u aan te geven op welke manier u deze voortrekkersrol actief gaat invullen in de komende periode. Welke stappen bent u van plan te nemen, en welke doelen ziet u daarbij voor zich?

De fractieleden van GroenLinks-PvdA constateren tot slot dat u niet ingaat op één van de knelpunten die expliciet uit het geciteerde rapport van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) naar voren komt, namelijk de beperkte wettelijke bescherming van de academische vrijheid in Nederland.[5] Wereldwijd hebben 116 landen deze wettelijke bescherming verankerd in hun grondwet; Nederland hoort daar niet bij.[6] De KNAW roept, samen met de rectoren van de universiteiten, op om te onderzoeken wat er nodig is om bescherming van de academische vrijheid op te nemen in de Grondwet. Deze leden vernemen graag hoe u denkt over dit initiatief in het licht van de geconstateerde gebrekkige juridische bescherming van dit moment en de internationale context. Wat is uw visie op de verankering van de academische vrijheid in de Grondwet? Op welke wijze kunt u behulpzaam zijn in dit debat en mogelijk later in dit proces?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van JA21

De fractieleden van **JA21** vragen waarom u ervoor kiest om slechts beperkt in te grijpen in de verengelsing van het hoger onderwijs, terwijl het behoud van het Nederlands als voertaal essentieel is voor de borging van onze nationale identiteit en cultuur.

Deze leden vragen op welke wijze u waarborgt dat de ruimte voor activistische betrokkenheid van wetenschappers niet leidt tot een politiek eenzijdige universitaire cultuur waarin conservatieve en rechtse perspectieven structureel worden gemarginaliseerd.

---

[4] European Parliament: Academic Freedom Monitor 2024 - *Analysis of de facto state of academic freedom in the EU* – Country overview (April 2025), geraadpleegd op: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2025/765775/EPRS_STU(2025)765775_EN.pdf

[5] Academische vrijheid in Nederland: reactie op actuele bedreigingen (KNAW, 2025).

[6] Spannagel, Janika, *The constitutional codification of academic freedom over time and space*, Global Constitutionalism (2025), 14: 1, 46–72. doi:10.1017/S2045381724000108

Zij vragen of erkend wordt dat binnen de academische wereld ook pro-Israëlische stemmen en andere minderheidsstandpunten onder druk staan, en zo ja, welke maatregelen worden genomen om de academische vrijheid van deze groepen daadwerkelijk te beschermen.

De fractieleden van JA21 vragen of u erkent dat het dalende vertrouwen in de wetenschap niet alleen te wijten is aan desinformatie, maar ook voortkomt uit het gebrek aan transparantie, het gebrek aan ideologische diversiteit en het gebrek aan ruimte voor van de mainstream afwijkende geluiden binnen de academie.

Deze leden vragen welke waarborgen er bestaan om te voorkomen dat Nederlandse universiteiten in toenemende mate afhankelijk raken van buitenlandse financiers met politieke agenda's, waardoor de wetenschappelijke onafhankelijkheid onder druk komt te staan.

Tot slot vragen zij of u bereid bent te erkennen dat academische vrijheid geen vrijbrief mag zijn voor het verspreiden van antidemocratische, antisemitische of antiwesterse denkbeelden, en welke concrete grenzen daaraan worden gesteld.

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen **vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

Drs. Th.W. Rietkerk
Voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap